

כתר התורה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל

רבי יצחק יוסף שליט"א

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

פרשת כי תצא תשפ"ד

העלון השבועי

מאמר השבוע

הרב אברהם רחמים

הוא כבר כאן - אלול!

בניה ושיפוצים

וכיצד? דיברתי עם יהודי שהרחיב את ביתו בכשלושה חדרים בתקופה של מספר חודשים. הכל ראו כי בשבועות האחרונים לפני הסיום, כבר צמאה וכמהה נפשו, לסיים את העבודה לשוב אל ביתו המרווח מן הדירה השכורה שנמצא בה. אכן, אחר זמן מה הודיע כי בסייעתא דשמיא הוא סיים את השיפוץ ומיום המחר יותר לא יגיעו הפועלים.

שאלתי בחיוך: 'נו, אז מחר אתה נכנס לבית?'

השיב לי בהחלטות: 'לא!'

שאלתי בהתעניינות: 'למה ומדוע? הרי אתה כבר מספר שבועות מחכה לרגע הסיום בכדי שתוכל להיכנס. אם כן, מה לך לדחות את מועד הכניסה בידיים?'

השיב לי: 'אכן, הם סיימו את עבודתם, אבל בית שעבר שיפוץ יש שם לכולך רב של שאריות חומרים, אם הבית אינו עובר ניקוי יסודי אני לא יכול להיכנס כלל, על אף שהפועלים סיימו את העבודה. בע"ה פעולת הניקוי תארך יום או יומיים, לאחר מכן אכנס! ע"כ.'

דבריו אלו למדוני מוסר גדול. הנה, כאשר בונים ומרחיבים קרקע, אזי משקיעים זמן, מזון, מחשבה ועמל רב. אולם מה שמכשיר את הבית לשימוש זוהי פעולת הניקיון! בלי הניקיון אי אפשר להיכנס לבית. על אף שהניקיון הוא מעשה קל ושולי של - 'מים וסבון', מכל השיפוץ הגדול - 'בטון, ברזלים, בלוקים, חשמל ואינסטלציה...', עדיין, הניקיון הוא זה שחותם את כל מעשה הבניה!

בניה ושיפוצים - ברוחניות

בענייננו, בכל שנה אנו גדלים ומתרחבים ברוחניות ובגשמיות. כאשר אנו צוברים בעמל רב ונעים, אוסף מצוות ומעשים טובים: תפילה - שחרית מנחה ערבית, מצוות ציצית, תפילין, נטילת ידיים, ברכות השבחה, ברכות הנהנין, ברכות המצוות, תלמוד תורה, אהבת ה', האמנה במציאות ה', שמירת שבת מושא ומתן באמונה וכו'... במצוות הללו טרחנו ויגענו בכל מאודנו. כל רגע מתוך ימי השנה השתדלנו לתבל במעשים טובים אלו, יחד עם השתדלות ועמל בתקון המידות.

אולם, עתה לקראת 'סוף השיפוץ' טרם שאנו באים לפני הקב"ה מלך מלכי המלכים ומבקשים להגיש לפניו את 'טנא המצוות' והמעשים המשפ"ד

אכן, זה היה נראה רחוק מדי. אולם, לבסוף הוא הגיע, 'חודש אלול', חודש הרחמים והסליחות, וכבר אנו נמצאים בתוכו ממש.

פרפרים בבטן

ברם, נמצאים לא מעט אנשים שחודש זה עושה להם כאבי בטן, מעלה להם את החום בגוף וגורם להם לפריחה בעור. {כידוע בחודש אב נוהגים לדרוש 'אב' ראשי תיבות 'אלול בא' אכן, היה יהודי שנלחץ מבשורה זו, שאלול בא, על כן ניגש אל הדרשן והודיעו כי ראוי יותר לדרוש: 'אב' ראשי תיבות 'אלול באלול!'}...

הסיבה לתחושות אלו, די ברורה ומובנת. חודש זה יכול לגרום לבני אדם להיזכר במעשיהם הלא טובים שעשו: לשון הרע, ביטול תורה, כעס, גאווה... ושאר כל החסרונות.

ממחשבות אלו ניתן לפתח הרגש של - 'דחויים מלהסתפח בנחלת אל' - 'הוי - כמה אני לא טוב. הקב"ה עומד לעשות אתי חשבון, שאני לא יודע איך אני אמור לצאת ממנו, והאמת היא שאין בי כוח לתקן את הכול.... בקיצור: המצב שלי לא כל כך טוב! נחכה שהזמן יעבור ונגיע כבר לשמחת תורה!'

להבין את הטעות

אלא, שרגשות אלו הינם טעות מוחלטת, משום שאהבת הקב"ה אלינו - עם ישראל, אינה על תנאי, אהבת ה' אותנו היא בכל מצב. כל עוד אנו מאמינים בו וחפצים בקרבתו - הוא אתנו, בעזרנו! וכבר אמר הכתוב: 'וְכָן יַעֲשֶׂה לְאַהֲלֵךְ מוֹעֵד הַשִּׁכָּן אִתָּם פְּתוּחַ טְמֵאָתָם' (יומא נו:) - אפילו בשעת שהן טמאים שכינה עמהם. תינוק שלכלך את בגדיו אבא ואימא לא זורקים אותו מהבית, הוא עדיין אהוב ונחמד בעיניהם אלא שמחזיקים אותו במרחק מה מהם שלא ילכלך את בגדיהם הנקיים. - אולם, כאשר הוא נקי ומצוחצח הוא נעים הרבה יותר לעצמו ולהוריו אפשר לחבקו ולנשקו במלא התשוקה.

להבין את הרווח האדיר

יתרה מזו, סדר ה'תשובה' הנעשית כראוי בימים אלו, נותנת לנו אפשרות לחדש את כוחותינו בגוף ונפש ולהרחיב את מלאי הכלים שברשותנו לשנה הבאה, כך עממה נוכל לממש את השאיפות והרצונות שלנו בעוז ותעצומות.

להקדשת העלון לברכה הצלחה
ורפואה ולעילוי נשמת יקיריכם

היכנסו לאתר כתר תורה ketertora.co.il
ולחצו על הלינק לתרומה. וכתבו בקשתכם

לשאלות בהלכה חייגו

02-5408030

משעות הבוקר ועד 12:00 בלילה

שאלה

האם מותר לחזן לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ כדי להיות שליח ציבור בימים נוראים?

תשובה

כבר כתבנו לפני כמה שבועות (עלון פרשת ואתחנן תשפ"ד) בעניין יציאה לחו"ל והבאנו דברי השולחן ערוך בהלכות חול המועד סימן תקלא סעיף ד שאין לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ לטייל אף שדעתו לחזור.

אולם כשיוצא לדבר מצוה הדבר מותר וכמו שאמרו בגמרא ע"ז יג. אין יוצאין מארץ ישראל לחו"ל אלא א"כ ללמוד תורה ולישא אשה.

ואמנם בגמרא בכתובות קיא. אמרו שאין לצאת לחו"ל על מנת לקיים מצות יבום כשאחיו נפטר ללא בנים, אלא שדין זה הוא דוקא כשהולך על מנת להשתקע שם, משא"כ כשנשא שם אשה על מנת לחזור עמה לארץ ישראל הדבר מותר.

וכן הוא בתוספות ע"ז שם ד"ה ללמוד, וברמב"ם פ"ה מהלכות מלכים ה"ט.

ויש שרצו לומר שכל זה דווקא במצוה גדולה כפריה ורביה וכן מצות תלמוד תורה, משא"כ בשאר מצות, אולם ראיתי למרן הגאון הרב עובדיה יוסף זצ"ל בשו"ת יחווה דעת חלק ז' סימן קעב שהביא מהשאלות דרב אחאי גאון (פרשת אמור שאלתא קג) דמפורש שם שהוא הדין לשאר מצוות.

וכבר הבאתי בזה מש"כ בשו"ת שדה הארץ חלק ג (אהע"ז סימן יא) ועוד, דמותר לצאת לחו"ל בכדי להשתטח על קברי הצדיקים.

ולפי זה כתב ביחווה דעת הנ"ל דכל שכן בשליח ציבור שהולך לזכות את הרבים, ולהוציאם ידי חובת תפילה בימים נוראים שיש להתיר ובלבד שיחזור מיד אחר כך לארץ ישראל.

ושמעתי מי שמפקפק בזה שאין זה נחשב למצווה שהרי הוא מקבל שכר על החזנות וכוונתו היא גם לצורך השכר.

ויש להשיב על זה, מדברי השולחן ערוך אורח חיים סימן לח סעיף ח: כותבי תפילין ומוזוות, הם ותגריהם ותגרי תגריהם וכל העוסקים במלאכת שמים, פטורים מהנחת תפילין כל היום זולת בשעת קריאת שמע ותפלה.

וכתב המגן אברהם ס"ק ח דאם עיקר כוונתו להשתכר לא מקרי עוסק במצוה, והכא מיירי שמכוון גם למצוה. והובא במשנה ברורה. (אבל בשו"ת זכור לאברהם אביגדור חלק או"ח סימן ז כתב שדברי המגן אברהם אינם מוכרחים. ציין אליו בספר טהרת הבית חלק א סימן ב הערה יב ע"ש).

ובביאור הלכה ד"ה הם ותגריהם, הקשה מהגמרא ב"מ פב: בענין מלוה על המשכון דאף דמכוון להנאתו (להשתמש בו) איכא חד מאן דאמר דמצווה קעביד ומשום הכי פטור מלמיתב ריפתא לעניא, ורבי עקיבא ס"ל כוונתיה והלכה כמותו, ואולי י"ל דרבי עקיבא סבר דאף שמכוון להנאתו, מסתמא מכוון גם לצורך מצוה, אבל אם אנו יודעים שכונתו אך ורק כדי להרוויח ולא לשם מצוה כלל אינו נקרא עוסק במצוה שפטור **המשך בעמ' 3**

כוחה של ועדת איכלוס

לפני כמה ימים הגיעה לאזני שמועה על משפחה ביישוב בדרום הארץ שלצערינו בגלל שחלק מהילדים הבוגרים שלהם לא הולכים בדרך התורה אזי "ועדת האיכלוס של השכונה" מונעת את כניסת הבנים הקטנים יותר למוסדות לימוד, וכן מייצעת לשכנים לא להסכים להשכיר ו/או למכור את דירתם לאותה משפחה וכדו', והמטרה היא אחת "להראות למשפחה את הדלת החוצה" ואחת הסיבות - די לנו בנוער הנושר הקיים בשכונה, לא צריך לייבא נוער נוסף לכאן. והשאלה או יותר נכון הזעקה עולה לשמיים היא האם מותר לעשות זאת??

תשובה: אסור "לוועדת איכלוס" ליצור מצב בו לא יכנסו הילדים הנותרים למוסדות לימוד בגלל אחיהם, [יתכן מאוד שאברהם אבינו לא היה נכנס לישיבה בגלל אביו תרח, לעומת זאת עשיו בנו של יצחק היה מתקבל למוסד התורני היוקרתי ביותר] כמו כן אסור למנוע שכירות ו/או קניה מאדם שחלק מילדיו לא הולכים בדרך התורה.

נימוקים: אקדים ואומר שסיפור דומה היה בראשית שנת תשפ"ג בשכונת בית ישראל, שם התפרסמו מודעות נגד 'חבורות' של בחורים של בני חו"ל "חסידיים" מארה"ב ואירופה, השוכרים דירות בשכונת בית ישראל בירושלים.

תושבי שכונת בית ישראל, טענו כי כבר מספר שנים מתמקמים באזור השכונה חבורות שונות מבחורי חו"ל, ומתנהגים בצורה שאינה דרכם של תושבי השכונה. ולטענתם הדבר מביא לידי הרס ברוח הקדושה. הבעיה בחבורות הללו היא שהנהלת ישיבת מיר תכב"ץ התנערה מאותם בחורים בגלל שהם החזיקו מכשירי סמארטפון וזה כמובן היה נגד תקנות הישיבה. בעקבות כך, פעל ראש הישיבה הגר"י פינקל נגד אותן קבוצות, כאשר החיל תקנות חמורות על כל בחורי הישיבה ובפרט בענייני הטלפונים. אך קבוצה קטנה של בחורים חסידיים שהגיעו אז מחו"ל בכדי ללמוד בישיבה, לא מצאו את מקומם בישיבה לאחר שלא עמדו בתקנות והמשיכו להחזיק במכשירי הסמארטפון. אי לכך הם נזרקו מהישיבה, אך החליטו לפתוח 'חבורה' מיוחדת באזור של הישיבה לכל אותם הבחורים. בתחילה הייתה זאת אכן תקנה בשביל אותם בחורים שאכן צריכים מסגרת כלשהי, אך בהמשך הזמן התחילה החבורה לגדול לעשרות בחורים שמצאו את מקומם באותה חבורה. כמובן רבים מהם הצטרפו ללא כל ידיעה של הוריהם שחשבו לתומם שילדיהם לומדים בישיבת מיר.

ואכן לאחרונה הוקם ועד מיוחד שפעל תחת בד"ץ 'העדה החרדית' בכדי לשמור על צביון השכונה, הוועד פעל מול משכירי הדירות שלא ישכירו דירות לבחורים שאינם פועלים על פי דרכה של השכונה.

יצוין, ויודגש, יוער, ויואר, שאין צל צילו של ספק שהפירצה היא נוראה ואכן יש לגדור גדרים וסייגים נגד בחורים כאלו ואחרים, ואני לא מקל ראש בכך, מה גם שאף אחד לא רוצה שיהיה לו בבניין שכן שאחד מילדיו ירד מהדרך והילד הזה עושה צרות לכל השכנים וחלילה לקלקל את ילדיו, אבל השאלה בנידון היא נטו הלכתית ולא השקפתית, וכמובן לא על אדם יחיד ועצמאי שבחר לו דרך חיים כזו או אחרת, ויתכן שאין להשכיר לו דירה. אבל המקרה בו אנו עוסקים הוא שיש כאן הורים ואחים קטנים ירא"ש, ומה אשמים הוריו ואחיו של אותו בחור "מתמודד" האם יש להעניש את כל המשפחה בגללו? וכפי שהניסיון מורה בהרבה מהמקרים גם הילדים הקטנים נופלים בגלל שלא נמצאה להם מסגרת מותאמת, וכך נחרבה משפחה שלימה בגלל אח אחד או **המשך בעמ' 4**

טובים שבידנו, אנו מוציאים שהרבה מן המעשים, יש בהם פגמים מסוימים: לצערנו, הברכות והתפילות הכוונה בהן לא תמיד הייתה כראוי, ואולי תמיד הייתה - לא כראוי! שאנו מפשפשים במצוות תלמוד תורה, אנו מוציאים בתוכה שיחה בטלה לרוב, השמחה לא תמיד הייתה בשעת הלימוד. כמה נכשלנו בכבוד הורים, דיבור בבית הכנסת, היו ימים שפרקנו מעלינו עול מלכות שמים כאשר כעסנו וכו'... ועוד שאר פגמים מצויים, כמו שאנו מזכירים בשעת הוידוי. אכן, סך הכל השתדלנו לעשות מצוות ומעשים טובים לרוב, אמנם בהם יש הרבה פגמים. נו, ומה נעשה? עתה, איך נקריב בעלי מומים לפני מלך מלכי המלכים?...

כאן, במציאות זו, באה המתנה שהקב"ה נתן לנו ברחמי וברוב חסדיו, מתנה שקדמה לעולם טרם שנברא. והיא: -'התשובה'. עמה אנו ערוך את ה'פיניש' - הניקון היסודי. עמה נערוך עבודת גמר שתלמש את כל חלקי העבודה, תשלים את החסרונות שבה מעשה ומעשה.

אנו פונים אל הקב"ה ואומרים לו: 'ריבוננו של עולם! השנה הזו בנינו חדרים נוספים בקומת האדם שלנו, אלא שיש לא מעט לקויי בניה, והיכן שאין לקויים, מצויים לכלוך של צבע, בטון ואבק רב. על כן, אנו באים לפניך בבושת פנים מודים על הרשלנות שלנו בליקויים אלו, מתחרטים על כל הטעויות, על כל המשגים שהיו לנו במשך כל תקופת הבניה, ואנו מבקשים שתעזור לנו להשלים את כל המעשים החסרים שיהיו שלמים'. כאשר אנו עושים תשובה מאהבה, אזי הקב"ה משלים לנו את המעשים החסרים והופך אותם לשלמים. כך אנו שולחים את כל העמל הרוחני שרכשנו בשנה זו שהסתיימה לפני הקב"ה, שיהיה לנחת לפנינו, וזכויותיו ישמרו לנו לעתיד לבא.

אכן, בזכות התשובה - 'עבודת הניקון' הסופית הזו, אנו נזכה לכלים חדשים לשנה הבאה שעמים נוכל להתקדם בעבודת ה' עוד ועוד, לבנות חדרים נוספים ואולי ארמונות מפוארים של תורה מצוות ומעשים טובים. כך בעצם כאשר אנו מסיימים את השנה בצורה שכזאת, הרי שזכינו לשנה של שלמות בעבודת ה'.

ימים של ניקון

על פי האמור, אנו משכילים להבין, כי הימים הנוראים שאנו עוברים בהם, בימים אלו ובכל שנה ושנה, אין הם ימים של פחד וחרדה להזכיר לנו את חסרונותינו מעת הלידה עד היום הזה ולהצר לנו חלילה, אלא אלו ימים שנועדו להיטיב עמנו, בעזרתם השפע של הטוב הראוי לנו, ירבה ויגדל. בעזרת התשובה אנו יכולים לשמר את המעשים הטובים של השנה שהסתיימה, בצורה הכי קרובה לשלמות לעולמי עד. וכך בכל שנה ושנה.

נזכה לתשובה שלמה אמתית, אמן!

מן המצוה. (ועיין יביע אומר חלק ו' אהע"ז סימן יד אות ז' והלאה שהאריך מכמה וכמה מקומות דכל היכא שמכון לשניהם ודאי שפיר חשיב למצוה.)

וכתב עוד דאין צריך שיהיה עיקר כוונתו למצוה אלא כל שמכון גם למצוה וגם לשכר בשווה חשיב עוסק במצוה.

ולפי"ז בשליח ציבור אם מכוון בנסיעתו גם על מנת לזכות את הרבים, ואין "עיקר" כוונתו בזה לצורך פרנסתו, (והאופן לבחון זאת, אם באופן כללי בשאר ימות השנה, אין הוא מוכן כלל ועיקר לעלות חזן בשום מקום ללא שכר, או שיש פעמים לרוב שעולה חזן מתוך שמחה ללא שכר על דעת לזכות את הציבור) זה ודאי למצוה יחשב, ויוכל ליסוע לחוץ לארץ על מנת לשמש בשליח ציבור.

והנה הביאור הלכה כתב בסו"ד די"ל לגבי כתיבת הסת"ם דהיא גופא מצוה אף דקודם הכתיבה עיקר כוונתו הייתה לשם שכר מ"מ בשעת הכתיבה עצמה שהיא מצוה, ודאי מכוון לשם מצוה, וחשיב עוסק במצוה, אולם בענין התגרים דבשעה שקונה את הסת"ם אין זה המצוה גופא, ולכן אם אינו מכוון באותה שעה גם לשם מצוה בשווה, אינו נחשב עוסק במצוה.

ואם כן בענין שליח ציבור נמי י"ל דאף אם כוונתו רק לשם השכר מכל מקום יש לומר שבעת שהוא חזן בפועל ודאי כוונתו למצוה כי התפילה והחזנות עצמה היא מצוה ולכן שפיר יש להחשיב נסיעתו לצורך דבר מצוה, היינו על אותה השעה שישמש כחזן.

וראיתי להעיר בזה איזה דבר, דהנה כתב בשולחן ערוך יורה דעה סימן קפד סעיף י' שאף שיש לפרוש מאשתו סמוך לוסתה, מכל מקום היוצא לדרך צריך לפקוד את אשתו אפילו סמוך לוסתה. במה דברים אמורים כשיוצא לדבר הרשות, אבל ביוצא לדבר מצוה, אינו צריך לפקוד את אשתו קודם צאתו, אפילו שלא בעונת וסתה.

ובספר טהרת הבית חלק א סימן ב הלכה יב בהערה הביא לרש"י שפירש הטעם לפוטרו, או משום שטרוד במצוה ופטור מן המצוה, או משום שחיישין שמתוך טירדתו בתשמיש יתבטל מהמצוה, ע"ש

וכתב דלפי זה, אם הוא שליח מוסד תורני שמקבל אחוים מהתרומות שמביא למוסד, אם עיקר כוונתו כדי להשתכר, לא חשיב עוסק במצוה שיהא פטור מן המצוה, ע"ש ומיהו אם מתכוון גם למצוה וגם להנאתו, ובפרט אם עיקר כוונתו למצוה, חשיב שפיר עוסק במצוה, וכמו שכתב הביאור הלכה סימן לח ד"ה הם תגריהם. ע"ש.

ויראה לי דמה שהצריך שיכוון בשווה הוא משום דבעצם יציאתו לדרך לחו"ל עדיין אין זה המצוה גופא וכשעיקר כוונתו לשם השכר אין להחשיב יציאתו לחו"ל לעוסק במצוה בכדי שיפטר מלפקוד את אשתו, אולם בעלמא מי שרוצה לצאת לחו"ל לגגים כספים לשיבות הדבר מותר אף אם עיקר כוונתו לצורך שכר בלבד, דכיון דבשעה שיחזור עם הכסף בידו ויתן אותו למוסד התורני הוא גוף המצווה ממש ובאותה השעה ודאי מכוון גם לשם מצוה, וכדברי הביאור הלכה הנ"ל.

ואפילו אם גם באותה השעה אינו מכוון למצוה כלל, סוף סוף מכח יציאתו לחו"ל נתרבה כח התורה בעולם וכשם שמוותר לצאת לדבר מצוה כך הותר לצאת להרבות תורה לאחרים אף כשאינו מכוון למצוה כלל דסוף סוף המצוה שהיא ריבוי התורה נעשית מכח אותה הנסיעה של אותו שליח.

מסקנה

הדבר פשוט דמותר לחזן לצאת לחוץ לארץ בימים נוראים לשמש כחזן ולזכות את הרבים וחשיב יציאה לדבר מצוה, (ובנוסף היכא שהוא דחוק לממון חשיב הדבר גם לצורך פרנסה.)

בברכה
אלון בן שבת

מטרות העמידה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

שניים שסטו מהדרך. מי יתן את הדין על כך? ועל מי מוטלת האחריות הרוחנית שנמנעה משאר הילדים? לאחר בדיקת דברי הפוסקים יש להאריך טובא בדין זה, אבל בגלל קוצר היריעה אכתוב את עיקרי הדברים. ואני מציין השאלה היא שאלה בהלכה ולא בהשקפה.

והנה ידועים דברי ספר תשובת הגאונים (ירושלים תש"כ, סי' קיט) שמותר לעכב את כניסתם של שכנים לא טובים. ודברים אלו הובאו בבאר היטב חושן משפט (קנו, ה) וכן פסק הרב זילברשטיין בספרו עלינו לשבח (במדבר, תשובה יג). ובשו"ת קרני ראם (אנקאווה, סי' קלא) שכתב שאפילו אדם שהוא 'גברא פלגא' אף שאין הכרח שיגרום נזק לאחרים ניתן למנוע מהשכנים שלא ישכירו לו את דירתם. ויעוין בשו"ת ברכת שלמה (טנא, חו"מ סי' כז) שדן במקרה של אדם שמכר את דירתו בגלל שכן רע ולא סיפר לקונה, והקונה סבור שזהו מקח טעות והכריע שם שחייב המוכר לפצות את הקונה על סבלו בכדי לצאת ידי שמים. ויעוין עוד בשו"ת במחוקק משענתם (סי' נד בבירור המשמעות ההלכתית של ועדת קבלה לאיכלוס) שהעלה שיש להחלטות ופעולות ועדת איכלוס תוקף חזק.

אבל המעיין שם רואה נכוחה שכל מה שמדובר שם זה לאסור השכרת דירה לאדם שהוא בודד שלא שומר תו"מ וללא ירא"ש, אבל בנידו"ד אם אביו ואימו ואחיו הם אנשים יראי שמים אי אפשר למנוע מהם לבוא ולגור כאן בגלל, האם נזרוק אבן אחר הנופל. "אתמהו"? האמנם בספר טובך יביעו (ח"ב, הלכות שכנים סי' כד) העלה במפורש שלא לקבל משפחה שבניהם עלולים להזיק לבני השכונה מבחינה רוחנית, אבל ראיתי בשו"ת אשר חנן (ח"ב מילואים סי' א עמוד רסב) האריך מאוד וניתח את התשובה ופירק אותה לחלוטין ותקף ודחה אותה לחלוטין ולא נרגע עד שכתב עליו מילים חריפות "שהוא מגלה פנים בתורה שלא כהלכה" סוף דבר הוא העלה שאם בני המשפחה יראי שמים אין אפשרות למנוע מהם לבוא ולגור בגלל בן אחד שירד מהדרך. כמו כן ראיתי בשו"ת ברית הלוי (מחפוד, ח"ב סי' קנז) שיצא חוצץ נגד ועדת איכלוס בכלל, ובמקרה בנידו"ד בפרט, והאריכו למענייתם נגד ועדת איכלוס, ומשכך, יש להסיק הלכה למעשה שאין להעניש עונש קולקטיבי את כל המשפחה בגלל ילד אחד. ויה"ר שלא נבוא לידי ניסיון ולא לידי ביזיון ונזכה שכל ילדינו ילכו בדרך העולה בית אל אכ"ר.

זאת ועוד, ישנם ישובים שנתברכו במרא דאתרא והכל מתנהל על פיהם בצורה נכונה ולא על ישובים כאלה כוון המאמר.

כל זה כתבתי לפי קוצ"ד וצווי"מ וימ"ן עבד לאל עליון אני יגאל אלון.

שרי המאה ה-19

הרב יוסף חיים בן שבת

רבי רפאל אהרן בן שמעון

חכם רפאל אהרן בן שמעון נולד לאמו רחל ולאביו חכם דוד בן שמעון בעל ה'צוף דבש', בשנת תר"ח (1848), בעיר רבאט שבמרוקו. בשנת תרי"ד, והוא בן שש, עלה עם משפחתו לארץ ישראל. ונשא לאישה את אסתר, בת למשפחת בן-וואליד המפורסמת ממרוקו. ידוע שהרב שלט בכמה וכמה שפות, ביניהם ספרדית, איטלקית, ערבית, וצרפתית, הללו באו מתוך שליחותו ועמלו כשד"ר גם לגרמניה וצרפת מלבד מרוקו ומצרים. כך היו פני מאורי הדורות כל כולם למען הציבור ושמירת התורה והרבצתה.

ספריו: חכם רפאל אהרן בן שמעון זכה לחבר ספרים יקרים, ולהדפיסם בחייו. בין חיבוריו: **ספר 'נהר פקוד'** תוספות לספרו של אביו **'שער המפקד'** על מנהגי העיר ירושלים. ספר **'נהר מצרים'** ב' חלקים על מנהגי ודיני קהילת קודש מצרים על פי סדר השולחן ערוך. ספר **'סדר חליצה'** על חוקי החליצה. ספר **'טוב מצרים'** על חכמי מצרים וגאוניה מתקופת הרמב"ם ועד דורו. ספר **'ומצור דבש'** שאלות ותשובות. ספר **'לחם המערכת'** ג' חלקים. דרושים. ספר **'בת נעות המרדות'** על דיני אישה המורדת.

ואם כבר מניתי ספריו, אמרתי אספרה ואשיחה כמה מעודותיו, ב' תשובות מעניינות, ואחד אף מעניני השעה, וכדלקמן.

א. ז"ל: במצרים נהגו ללבוש תפילין במנחת ערב יום הכיפורים בבית הכנסת, ושאלתי מה טעם למנהג זה? ואמר - לסיבת כי יש מהמוני עם, אינם באים לבית הכנסת להתפלל, כי אם בימים נוראים. ולובשים טלית ותפילין - היום, כדי שלא יהיה ביום הדין בסוג 'קרקפתא דלא מנח תפילין'. (נהר מצרים, ח"א אורח חיים ויורה דעה, הלכות תפילין, סעיף ג')

ב. ועוד שם בסעיף ט' ז"ל: במצרים נהגו להביא משורי המזיקה גויים לנגן בשבת המילה - שהיא שמחה של מצווה. וזה על ידי שיצאו להגויים מערב שבת, שיבואו וינגנו בשבת, ובזה - מותר מהדין. ואע"פ שכתב רבנו דוד בן זמרא "...שבמצרים נהגו לאסור" - היינו אם יאמר לגוי בשבת עצמו לנגן, אבל במצווה לגוי מערב שבת - אין כאן איסור כמו שאמר רבנו דוד בן זמרא עצמו באותה תשובה, ואין למחות בידם. ואולם אם יש חשש שיערימו לשכור הגויים המנגנים ביום השבת עצמו, ראוי לעשות גדר גם בזה.

חכם באשי בקהיר

עם חזרתו ממרוקו, הוזמן לכהן כרב הראשי, חכם באשי, של קהילת יהודי קהיר. במהלך תקופה זאת התמודד ביצירתיות עם אתגרי המודרניות וקירב בין העדות היהודיות השונות במצרים. במהלך שנותיו כרב הראשי של קהיר, זכה לאותות כבוד מהשלטון העות'מאני והשלטון המקומי המצרי.

חכם בן שמעון ניצל את מעמדו כרב הראשי של מצרים ואת קשריו עם הממשל כדי להילחם בהסתה אנטי יהודית בעיתונות המצרית. בשנת 1914 קיבל הרב בקשה מד"ר נסים מלול לפעול כנגד הסתה בעיתון מצרי בשם "אלאקדם". ד"ר מלול ניהל באותה תקופה קמפיין רחב היקף כנגד הסתה אנטי יהודית בעיתונות הערבית, ונחל מספר הצלחות במצרים, אך העורך של עיתון "אלאקדם" היה עוין במיוחד ליהודים ולא הסכים להפסיק את ההסתה בעיתונו. בתגובה לבקשה, הרב בן שמעון שלח מכתב בעיתון "אלאקדם" וסיים באמירה: "מקוה אני שתתקני את הדבר בחכמתך הידועה". הנסיכה השיבה לרב באומרה "תודה שעוררתם אותנו על השגיאות והפשעים שיצאו מהעיתון נגד האומה שאני מכבדת ומברכת". הנסיכה דרשה מעורך העיתון להפסיק לפרסם פרסומים בגנות היהודים והציגויות, אך העורך סירב. היא ניסתה למצוא עילה לפטר אותו, ולבסוף פיטרה אותו לאחר שנמצאו ראיות שהוא מעל בכספי העיתון.

הרב נפטר בתל אביב ביום י' בחשוון תרפ"ט (24 באוקטובר 1928) והובא לקבורה בהר הזיתים בירושלים בהלוויה רבת משתתפים, בה הספידוהו הראי"ה קוק, הרב אברהם פילוסוף, הרב יוסף מרדכי הלוי ועוד. כחודשיים לאחר מכן נפטרה אשתו ונטמנה לצידו.

בתו שמחה נישאה לאחיו, הרב מסעוד חי בן שמעון, שכיהן אחריו כרב ראשי במצרים.